

I. Inledning

[European Justice Forum \(EJF\)](#) uppskattar möjligheten att få framföra våra medlemmars synpunkter på lagförslaget, som syftar till att införliva EU:s nya produktansvarsdirektiv (PLD) i svensk lagstiftning. Våra medlemmar stöder effektiva, rättvisa och förutsägbara rättsliga ramar för konsumentskydd, inklusive tillgängliga möjligheter till gottgörelse i händelse av att människor skadas av defekta produkter.

Vi är oroadade över att lagförslaget, om det antas i sin nuvarande form, kommer att få betydande oönskade negativa konsekvenser för företag, särskilt innovativa företag i Sverige, genom att det inför – och i vissa fall till och med går längre än – de bristfälliga bestämmelserna i PLD, utan att det finns några motverkande fördelar för konsumenterna.

Sådana ramar måste ta hänsyn till olika intressenters intressen, inklusive innovatörer, som tar på sig betydande kostnader och risker för att utveckla banbrytande lösningar som skapar arbetstillfällen och stimulerar ekonomin. För att kunna fortsätta investera i forskning och utveckling och kommersialisera nya produkter behöver våra medlemmar rättssäkerhet och förutsägbarhet. Lagförslaget undergräver båda dessa och kommer, om det genomförs, att öppna dörren för grupptalan i Sverige, vilket undergräver det befintliga välfungerande ramverket för möjligheten rättslig prövning.

Grupptalan är redan ett växande fenomen i Europa på grund av en ökning av icke-transparent finansiering från tredjepartsfinansiärer av rättsprocesser. Dessa professionella investerare betraktar produktansvarsärenden som en tillgångsklass och finansierar rättsprocesser på strategisk basis för att maximera sin avkastning, under sken av konsumentskydd och på bekostnad av produktiva företag som skapar arbetstillfällen och driver innovation. Lagförslaget gör sådana investeringar i rättsliga åtgärder mer attraktiva, vilket skapar en riskfylld och oförutsägbar affärsmiljö för innovatörer, särskilt Sveriges små och medelstora företag. Detta undergräver de viktiga målen att främja konkurrenskraft, tillväxt och innovation i Sverige och bidrar till ökade kostnaderna för innovatörer, andra producenter och priserna för konsumenterna.¹

Som beskrivs mer detaljerat i detta remissvar är våra viktigaste invändningar mot lagförslaget följande:

- Lagförslaget lyckas inte på ett adekvat sätt balansera konsumenternas och producenternas intressen. Det kommer sannolikt att leda till en ökning av ogrundade anspråk och riskerar att undergräva målet att säkerställa tillgängliga och balanserade resultat för konsumenterna.
- Lagförslaget förstärker PLD:s användning av vaga, subjektiva och onödigt breda rättsliga normer, vilket skapar betydande rättslig osäkerhet, bland annat i fråga om centrala frågor som hur bevisbördan ska fördelas mellan käranden och svaranden.

¹ Mer information finns i EJF:s sammanfattning om Third Party Litigation Funding ([finansiering av rättstvister av tredje part](#)) och i ECIPE-studien [The Impact of Mass Litigation in Europe](#), ECIPE, februari 2025.

- Mest oroande är att lagförslaget vänder på bevisbördan i en rad otydligt definierade situationer, vilket tvingar tillverkarna att bevisa en negativ sak, dvs. att deras produkt inte är defekt och inte har orsakat skada.
- Produkter kommer att omfattas av omvänd bevisbörda även om de uppfyller strikta EU- och nationella säkerhets- och kvalitetsbestämmelser, är försedda med tydliga varningar och instruktioner och om produkten har använts felaktigt utanför tillverkarens kontroll.
- I sin nuvarande form kräver lagförslaget att tillverkarna ska offentliggöra stora mängder komplexa, nya och kommersiellt känsliga uppgifter, såsom programvarans källkod, algoritmer, AI-träningsdata, riskbedömningar och konstruktionsspecifikationer. De befintliga procedurreglerna är inte tillräckligt anpassade för att hantera denna typ av uppgifter, och lagförslaget om produktansvarslagstiftning ger inte det ytterligare skydd som behövs för att skydda sådan mycket känslig information.

På den internationella arenan är vi också oroade över att lagförslaget, liksom PLD i sig, bryter mot centrala WTO-förpliktelser, däribland kraven att WTO-medlemmarna ska utforma och tillämpa sina lagar och förordningar som påverkar internationell handel på ett rimligt sätt och inte införa regleringsbördor som är mer handelsbegränsande än nödvändigt. När det gäller WTO-reglerna vill EJF kortfattat framhålla följande:

- För att främja en enhetlig, opartisk och rimlig utformning och tillämpning av lagar i enlighet med artikel X:3(a) i Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) 1994 bör Sverige undvika att införa mekanismer som i praktiken vänder på bevisbördan eller skapar breda presumtioner om brister. Sådana tillvägagångssätt kan uppfattas som ett avsteg från grundläggande civilrättsliga principer om rättvisa och kan ge upphov till farhågor om rimligheten i tillämpningen. Att basera de nya reglerna på en balanserad bevisbörda och införa eventuella presumtioner med yttersta försiktighet skulle stödja anpassningen till artikel X:3(a).
- För att säkerställa att åtgärden inte är mer handelsbegränsande än vad som är nödvändigt för att uppnå dess legitima mål, i enlighet med artikel 2.2 i avtalet om tekniska handelshinder (TBT), är det viktigt att bedöma den valda regleringsmetoden mot bakgrund av hur allvarlig risken för bristande uppfyllelse är. Målet för produktansvaret bör vara en rättvis fördelning av risken mellan tillverkare och konsumenter, men åtgärder som omkastad bevisbörda, breda presumtioner eller användning av vag terminologi kan skapa osäkerhet vilket inte främjar detta mål. En snävt avpassad ansats med tydlig och specifik terminologi skulle bättre stödja överensstämmelsen med artikel 2.2.

Sammanfattningsvis skulle en mycket noggrann och snäv tillämpning av bestämmelserna om bevisbörda och de nya presumtionerna, i kombination med mer precisa definitioner och terminologi, bidra till att säkerställa att lagförslaget förblir förenligt med WTO:s skyldigheter.

EJF är öppen för att diskutera alla aspekter av detta yttrande i detalj, där vi redogör för följande:

- Bakgrund och sammanhang för EU:s PLD och lagförslaget
- Viktiga farhågor med lagförslaget
- Den oproportionerliga inverkan som lagförslaget kommer att ha på innovativa sektorer av den svenska ekonomin
- Rekommendationer och nästa steg: administrativa åtgärder, nödvändiga ändringar av lagförslagets text
- Slutsatser

II. Bakgrund och sammanhang: EU:s produktansvarsdirektiv och lagförslaget

EJF välkomnar den inkluderande samrådsprocessen och vi uppskattar det betydande arbete och den noggranna analys som redovisas i utredningsrapporten, inklusive ansträngningarna att förklara lagförslaget. Samtidigt anser vi att den befintliga rättsliga ramen för produktansvar i Sverige redan är mycket väl anpassad för att tillgodose olika intressenters behov, bland annat genom mekanismer som specialiserade skaderegleringsnämnder som erbjuder tvistlösning utanför domstol. Dessa befintliga mekanismer medför snabba lösningar med låg risk och förutsägbara resultat för konsumenterna i Sverige, samtidigt som transaktionskostnaderna hålls låga och domstolsinblandningen begränsas. Den nuvarande modellen för produktansvar i Sverige har många fördelar jämfört med en modell där produktansvarskrav prövas i domstol som tillämpas i många andra länder. Den svenska modellen bör behållas och skyddas.

Enligt årsrapporten från Allmänna reklamationsnämnden (ARN) har nämnden hanterat ett växande antal ärenden under det senaste decenniet, med över 25 000 ärenden bara under 2024. Nämndens rekommendationer följs i hög grad (cirka 75 %). Detta visar att Sverige redan har ett mycket effektivt och välfungerande system som skyddar konsumenterna.

Vi är oroad över att det nya systemet kommer att motverka användningen av dessa mekanismer och undergräva den nuvarande noggrant uppnådda balansen mellan olika intressenter, vilket kan få oönskade negativa konsekvenser för företag som är verksamma i Sverige och för Sveriges befintliga modell för prövning.

Mot bakgrund av dessa farhågor uppmanar vi den svenska regeringen att begära att EU pausar genomförandet av PLD och överväger alternativa tillvägagångssätt för genomförandet (som beskrivs i våra rekommendationer nedan).

III. Oproportionerlig inverkan på innovativa företag

Det nuvarande lagförslaget kommer att påverka innovativa företag i Sverige oproportionerligt, eftersom bevisbördan för ”komplexa” produkter sannolikt kommer att vändas på grund av att det är ”svårt” att bevisa att det föreligger ett fel eller ett orsakssamband. Denna tröskel är för låg.

Produkter som involverar flera, överlappande tekniker kan medföra inneboende svårigheter att bevisa defekter, skador och orsakssamband, vilket innebär att tillverkarna skulle bli föremål för en presumtion som i praktiken gäller automatiskt, oavsett andra omständigheter. Oavsiktlig användning eller felaktig användning kan förekomma även när produkterna uppfyller säkerhets- och kvalitetsstandarder och åtföljs av tydliga instruktioner och varningar. Strikt ansvar bör inte utsträckas till fall av oavsiktlig användning eller felaktig användning, vilket skulle kunna uppstå enligt det nuvarande lagförslaget, och detta bör korrigeras i den slutliga texten.

Lagförslaget bör förbli teknik- och sektorsneutralt. Det kommer sannolikt att ge upphov till särskilda risker och rättslig osäkerhet för innovativa lösningar och leda till en ökning av

massrättsprocesser som rör dessa tekniker. Detta kommer att påverka innovatörers beslut om att kommersialisera nya produkter i Sverige, vilket gör Sverige (och EU) mindre attraktivt som plats för forskning och utveckling, tillverkning och innovation, med potentiella negativa konsekvenser för den svenska ekonomin.

IV. Rekommendationer och nästa steg

a. Administrativa åtgärder

1. Genomför en brådskande konsekvensbedömning av professionella investerares roll i produktansvarsmål i Sverige, särskilt vad gäller konsekvenserna för små och medelstora företag, och lämna rekommendationer för ett rättvist och balanserat produktansvarssystem, inklusive lämplig öppenhet om professionella investerares roll.
2. Eftersom lagförslaget syftar till att införliva vaga och osäkra formuleringar från produktansvarsdirektivet bör Sverige begära att Europeiska kommissionen utfärdar skriftliga riktlinjer som klargör centrala begrepp som används i produktansvarsdirektivet, särskilt sådana som är relevanta för produktfel och omvänd bevisbörda, och säkerställer harmonisering av dessa viktiga regler inom EU. Utan sådana tolkningsriktlinjer befärdar EJF att medlemsstaternas genomförande av direktivet inte kommer att harmoniseras, vilket leder till inkonsekvent tillämpning av nationella domstolar och fragmentering av den inre marknaden.
3. För att ge tid för dessa åtgärder på EU-nivå, samt för en mer fullständig utvärdering av efterlevnaden av tillämpliga WTO-regler, bör Sverige begära att kommissionen förlänger tidsfristen för genomförandet av PLD för alla medlemsstater.

b. Ändringar av lagförslagets text

EJF rekommenderar följande specifika ändringar:

1. 1 kap. 7 §, bör innehålla definitioner av ”tillverkarens kontroll” och ”väsentlig ändring”.
2. 2 kap. 2 §, bör korrekt införliva artikel 7.1 i PLD genom att inkludera efterlevnad av tillämpliga hälso- och säkerhetsbestämmelser som en del av den primära rättsliga normen.
3. 2 kap. 2 §, bör förtydliga vaga och otydligt definierade termer.
4. 2 kap. 3 §, bör lägga till ordet ”väsentligt” före ”ändra produkten”.
5. 3 kap. 2 §, bör säkerställa att presumtioner endast gäller när svårigheterna är ”betydande” eller ”avsevärda” och beror på ”teknisk och vetenskaplig komplexitet”.
6. 3 kap. 2 §, här bör de de vaga utlösande villkoren för presumtionerna förtydligas.
7. Lagförslaget bör tydliggöra att editionsbeslut ska vara begränsade till information som är nödvändig och relevant.
8. Lagförslaget bör innehålla ytterligare skydd för mycket konfidentiell affärsinformation, inklusive källkod, algoritmer och träningsdata.

V. Slutsats

Vi stöder målet att säkerställa ett effektivt konsumentskydd och tillgång till rättslig prövning, men lagförslaget i sin nuvarande form riskerar att undergräva rättssäkerheten, hämma

innovation och försvaga Sveriges position som centrum för utveckling och lansering av innovativ ny teknik.

Genom att importera och i vissa avseenden förstärka PLD:s användning av vaga termer, omfattande presumtioner och utlämningsskyldigheter utan adekvata skyddsåtgärder, rubbar lagförslaget balansen från det förutsägbara och proportionerliga ansvarsramverk som redan fungerar väl i Sverige. De huvudsakliga vinnarna kommer att vara professionella investerare, medan innovativa svenska små och medelstora företag sannolikt kommer att få bära kostnaderna. I slutändan kommer detta att skada den ekonomiska tillväxten, konkurrenskraften och innovationen i Sverige och EU.

Vi uppmanar därför den svenska regeringen att ompröva viktiga delar av lagförslaget, att förtydliga och begränsa de omständigheter under vilka bevisbördan kan vändas, och att bevara Sveriges välfungerande befintliga produktansvarsramverk. Vi rekommenderar vidare att genomförandet pausas för att genomföra en omfattande konsekvensbedömning och att begära förtydliganden från Europeiska kommissionen om viktiga delar av produktansvarsdirektivet.

European Justice Forum (EJF) AISBL

Square de Meeus 38, 1000 Brussels, Belgium

www.europeanjusticeforum.org

EU Transparency Register identification number: 651492324629-52